

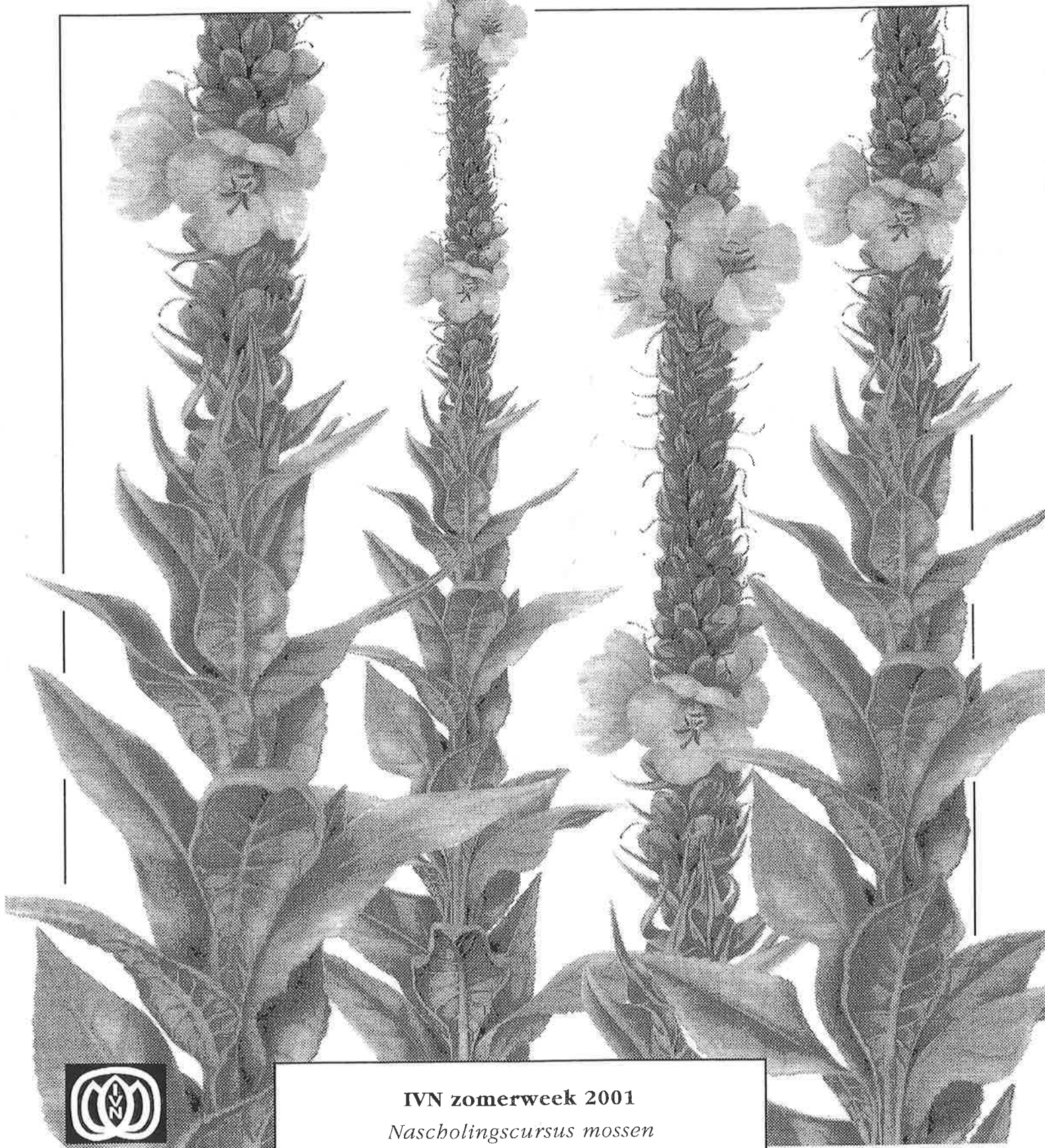
DE TOORTS

54

APRIL 2001, 19^E JAARGANG

Contactblad van het IVN

afdeling Zuid - Kennemerland

IVN zomerweek 2001
Nascholingscursus mossen
Jubileumjaar KNNV

IVN ZAKELIJK

De Toorts is het contactblad van het IVN, afdeling Zuid-Kennemerland. Het IVN, Vereniging voor natuur- en milieueducatie, is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten, die streeft naar meer natuur en een betere kwaliteit van het milieu. Verspreid over Nederland heeft het IVN ruim 180 afdelingen. Meer dan 16.000 leden zetten zich actief in voor natuur en milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten.

BESTUUR VAN DE AFDELING ZUID-KENNEMERLAND

Voorzitter

Dhr. A.P. Hagens, Soestdijkstraat 30, 2012 KS Haarlem, tel. 023-5312427
e-mail fhagens@multiweb.nl

Secretaris

Mevr. J. Warmerdam, Marnixstraat 75 rood, 2023 RB Haarlem, tel. 023-525040
e-mail j.c.w@planet.nl

Penningmeester

Mevr. C.C. Allaert, Spaarndamseweg 270 rood, 2021 KB Haarlem
e-mail t.allaert@vzh.kvzg.com

Lid

Mevr. L. van Bakel, Bleekenbergplein 14, 2023 WJ Haarlem, tel. 023-5258190
e-mail lindavanbakel@planet.nl

Coördinatoren werkgroepen

Werkgroep Excursies: L.inda van Bakel, tel. 023-5258190, e-mail lindavanbakel@planet.nl

Werkgroep Publiciteit: Marc van Schie, tel. 023-5351239

Werkgroep Groene Winkel: Cock Meijer, tel. 023-5247437, e-mail c.b.mmeijer@freeler.nl

Werkgroep Cursussen: Anneke Wegman, tel. 023-5339049, e-mail a.wegman@wxs.nl

Werkgroep Kinderen: Wil Stumpe, tel. 023-5374168

Werkgroep Tentoonstellingen: Erna Schreuder, tel. 023-5314647

Werkgroep De Toorts: Theo Litjens, tel. 023-5280173

Werkgroep Lezingen: Jan-Willem van Velzen, tel. 023-5317756, e-mail janwannel@freeler.nl

De jaarbijdrage voor leden en donateurs is Euro 14,50 / f 31,95 en kan gestort worden op girorekening 5007954 t.n.v. IVN afd. Zuid-Kennemerland.

Leden ontvangen tevens 'Mens en natuur' van het landelijk IVN.

Materiaalcoördinator

Annelies Botschuyver, Brouwerstraat 57, 2013 WG Haarlem, tel. 023-5317756

Ledenadministratie

Mevr. J. de Vries, Zwitserlandstraat 82, 2034 BN Haarlem, tel. 023-5331557

Redactie De Toorts

Yvonne Beerthuizen, Caroline Dijkman, Theo Litjens en Jonne Misset

Redactieadres

Theo Litjens, Heemsteedse Dreef 293, 2101 KJ Heemstede, tel. 023-5280173
e-mail laterveer.misset@hetnet.nl

Distributie De Toorts

Hennie Kenselaar-Nelis, Ged. Schalkburgergracht 3F, 2021 AH Haarlem, tel. 023-5263735

Uitgebreide informatie over het IVN Zuid-Kennemerland is ook te vinden op de website www.ivn.myweb.nl.

Het e-mailadres van het IVN Zuid-Kennemerland is ivn@my.web.nl.

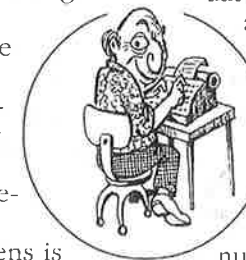
INHOUD

IVN Zomerweek 2001	4
De werkgroep Publiciteit in de publiciteit	5
De landgoederen van Zuid-kennemerland: De tuin van huis te Manpad (deel 1)	6
Jubileumjaar KNNV	8
Nascholingscursus mossen	9
Kinderhoek	10
Eetbare en geneeskrachtige kruiden	12
Van de leestafel	13
Boekbespreking	13
Activiteiten de Zandwaaier	14
Kattebelletje	15
Nieuw leven	16
Wijzigingen Ledenbestand	16
Natuurbeheer Spaarnwoude	17
Onderwaterexcursie	17
Activiteitenprogramma	18

VAN DE REDACTIETAFEL

Op 15 maart jl. vond de algemene jaarvergadering van ons IVN plaats in het NME-gebouw. Weer een jaar voorbij in de historie van onze vereniging. Dat is eveneens het geval voor de redactie van De Toorts. Tijdens de vergadering kwam onder anderen het jaarverslag van De Toorts aan de orde. Voor diegenen, die niet in de gelegenheid waren de vergadering bij te wonen, laat de reactie hierbij het jaarverslag in verkorte vorm volgen. Overigens is het volledige jaarverslag op te vragen bij de secretaris.

De inhoud van De Toorts heeft in het afgelopen jaar geen wezenlijke veranderingen ondergaan. De opbouw is in grote lijnen hetzelfde gebleven. De vervolgrubrieken 'Kattebelletjes', 'Eetbare en geneeskrachtige kruiden', 'Landgoederen van Zuid-Kennemerland', de 'Kinderhoek' en last but not least het onvolprezen 'Buurtgenoten', werden ook dit jaar voortgezet. De redactie wil nog eens de grote waarde onderstrepen van deze rubrieken, die toch het vaste raamwerk vormen van ons verenigingsblad. Deze constatering roept tegelijkertijd de overweging op, dat in het algemeen de respons van de zijde van de leden en de donateurs tegenvalt. De Toorts is immers het blad van en voor de leden en donateurs, en derhalve zou te verwachten zijn dat er van de kant van de leden en donateurs, tezamen ongeveer 300 in getal, meer activiteit zou afstralen. In die zin is het opvallend,

dat er zeer weinig bijdragen verschijnen naar aanleiding van gehouden excursies en lezingen. Zonder de voorwaarde te willen stellen dat het de redactie zou gaan om wetenschappelijk verantwoorde artikelen, wordt benadrukt dat het gaat om actuele verlagjes, waarin vooral de persoonlijke beleving van een activiteit tot uiting komt. Als voorbeeld verwijst de redactie in dit nummer naar de verslagjes van de dialezing van 8 februari jl. en die van de nascholingsavond over mossen op 21 februari.

Naast de routine-activiteiten voor het uitgeven van drie Toortsen per jaar, is op het vlak van de organisatie aandacht besteed aan de voorbereidingswerkzaamheden voor de verzending. Daartoe is een werkgroepje samengesteld met het doel te komen tot het verminderen van de grote hoeveelheid handwerk op dit gebied. Mogelijkheden daartoe zijn gelegen in het ruimer gebruik maken van de automatiseringshulpmiddelen in eigen huis, alsmede van de mogelijkheden die het sterk gemoderniseerde bedrijf Paswerk thans heeft. Bij het decembernummer is met de gewijzigde aanpak reeds een aanvang gemaakt.

De redactie

Kopij voor het volgende nummer inleveren uiterlijk 1 juli 2001

Heel handig is het voor de redactie als u uw ingezonden werk op een floppy aanlevert (inclusief een uitdraai van uw artikel). Tik de teksten zo eenvoudig mogelijk (platte tekst) d.w.z. maak het niet te mooi! De bewerking ervan is door de redactie dan nog gemakkelijker. Kopij ook aan te leveren per e-mail.

DE TOORTS APRIL 2001

Leve(n)de ijtijd!

Stuwwallen, keileem, en droogdalen en nog veel meer overblijfselen uit de ijtijd vormen het decor van vele sagen en legenden. Maar ook van de IVN-zomerweek 2001. Vanuit kampeerboerderij 'de Grens', tegen de Duitse grens aan, kunnen tochten ondernomen worden langs houtwallen, bossen, heide, bronbeken, watermolens, en het oude cultuurlandschap van Twente.

Kortom, in de week van 4 tot en met 11 augustus 2001 vindt de IVN-zomerweek 2001 plaats. Voor iedereen die het leuk vindt om met andere mensen de natuur- en cultuurhistorie van Twente te ontdekken.

De zomerweek heeft afzonderlijke programma's voor volwassenen, kinderen en jongeren. Het eten is volledig (en goed) verzorgd. Er kan worden geslapen in eigen tenten, maar ook is er ruimte in slaapzalen in de kampeerboerderij.

Het programma van de IVN-zomerweek 2001 heeft de naam 'leve(n)de ijtijd!' gekregen. We gaan op zoek naar de zichtbare overblijfselen van de ijtijd en de tijd daarna. Soms moet je wat graven, soms moet je goed kijken. Ook vroegere bewoners hebben sporen achtergelaten: grafheuvels, oude wegen, vlasreuterijen, watermolens, maar vooral veel sagen en legenden. Het programma van de volwassen volgt een ander spoor dan dat van de kinderen, maar af en toe zijn er momenten dat er gezamenlijk wordt opgetrokken. Er wordt gewerkt aan natuur en landschap van Overijssel, er is ruimte voor creativiteit, we ontmoeten mensen uit de omgeving en er is gelegenheid om Ootmarsum te bezoeken. Natuurlijk is er ook tijd voor ontspanning, voor sport, voor muziek en voor het vrijdagavondtheater!

Heb je interesse? Wil je meer weten? Vraag de folder aan!

Joseph Kuijpers, Litherweg 34, 5346 JD Oss, tel. 0412-622916 of cuperijm@worldonline.nl

Om u een indruk te geven van de IVN-zomerweek van vorig jaar schrijft een deelnemer aan dit kamp het volgende.

Impressie van de warmste week van de zomer 2000

Ergens in het Zuid-Limburgse heuvelland en grensgebied. Een grote groep mensen blijkt grenzen te willen verkennen en komt naar de ruime kampeerboerderij en vriendelijke camping onder de hoogstamfruitbomen in het Geuldal. Deze plek is een zeer-zomerse-weeklang het brandpunt van allerlei activiteiten. Heel divers, want Limburg heeft veel te bieden. De verkenningstocht op de eerste dag geeft alvast een indruk van de mogelijkheden in de rest van de week. Iedere gids doet zijn of haar uiterste best om deelnemers te trekken. Keuzes worden gemaakt. Dan begint de volgende dagen het grote avontuur van ervaren, uitzoeken, luisteren, doen en samen zijn. Wandeltochten langs Geul en zinkvioletje, graven naar fossielen, bewerken van mergel op zoek naar de kunstenaar in jezelf, speurtochten door de lange gangen, en op zoek naar das en vleermuis. Je hoeft je geen moment te vervelen. Ben je niet op stap, dan is er altijd wel iemand te vinden om eens lekker mee te praten. Of een wandeling te maken, een spelletje te doen, lekker languit te liggen, te volleyballen, of je op te frissen. Voor de enthousiaste kinderen een eigen programma; de jeugd die zorgde voor verrassingen; het kampvuur met chocolademelk (mèt tic); de bonte avond die tot vèr na zonsondergang voor vertier zorgde; de prachtige sterrenhemel, de Limburgse vla(ai)..... teveel om op te noemen.

Voor eten en drinken wordt (volledig) gezorgd. De keukenploeg heeft elke dag een prima en gezond vakantiemenu klaar staan. En aan het eind van de dag gaat de bar open, met in de aanbieding korenwolfbier en Limburgs kruidenbitter !

GEZOCHT: PENNINGMEESTER

Het IVN-bestuur vraagt iemand die:

- in het bezit is van een pc met Windows 98
- bekend is met Excel
- bij voorkeur enig boekhoudkundig inzicht heeft

Het IVN biedt:

- een leuke, afwisselende job als financiële spil van de afdeling
- een bestuursfunctie waarin veel contacten met de leden zijn
- een ruime inwerktijd en een goede begeleiding van de huidige penningmeester, Tineke Allaert

Informatie bij Tineke Allaert, tel. 023-5261100, of tijdens kantooruren tel. 0252-535312.

De werkgroep publiciteit in de publiciteit

Het jaar 2000 was een bewogen jaar. Dat jaar was ook het overgangsjaar van de oude werkgroep naar de nieuwe werkgroep. De gidsencursus liep ten einde en er kwam een uitstroom aan nieuwe, verse mensen richting werkgroepen. Zo werd ook deze werkgroep rijkelijk bedeeld met vier nieuwe leden. Aldus de wedergeboorte van een werkgroep, met als leden Huib Koel, Marc van Schie, Theo Veltman, Maarten van Walsum en Ronald van Zon. We hebben in 2000 vier keer vergaderd. De IVN-site op het internet, als informatiebron over onze afdeling, heeft ook dit jaar het levenslicht gezien. Met informatie over cursussen en hoe je je kunt aanmelden. Iedere werkgroep heeft er een eigen pagina. Ook een twintigtal natuurgebieden staan op de IVN-site en de complete agenda van alle natuurexcursies van Zuid-Kennemerland. Zelfs kwam er een aanmelding van een donateur uit Oostenrijk op onze site binnen. Daarnaast zijn er links (verbindingen) gekomen met de websites

van het VVV in Haarlem en de gemeenten Heemstede, Bloemendaal en Zandvoort. De persberichten zijn weer goed verschenen in de kranten. We merken een stijging van interviews bij radio Noord-Holland. Ook op de paddestoelendag zijn we actief geweest met een voorlichtingskraam. We hebben een nieuwe paddestoelendag-poster die we de komende jaren nog kunnen gebruiken.

Voor 2001 is het plan dat men zich kan abonneren op een elektronische nieuwsbrief. Hierin staat bijvoorbeeld de uitnodiging voor een groencursus, een activiteit van de kindwerkgroep, een IVN-excursie of een tentoonstelling. Ook zijn er plannen voor het uitgeven van een boekwerkje over de verschillende natuurgebieden van Zuid-Kennemerland.

Marc van Schie
coördinator werkgroep publiciteit

Ons duinlandschap

Op zondag 22 april houdt het IVN een natuurochtend over ons duinlandschap in De Duinkijker, bij het duincentrum De Zandwaaier aan de Zeeweg te Bloemendaal.

Om 10.45 uur wordt u ontvangen met koffie. Daarna volgt een presentatie van een uur over het duinlandschap. Na een lunchpauze van een half uur gaan we dan een duinexcursie maken. De natuurochtend is om 14.00 uur ten einde. De kosten bedragen 10 gulden per persoon.

Wij verzoeken u zelf te zorgen voor een geldig toegangsbewijs voor het Nationaal Park De Kennemerduinen en voor uw boterhammetjes tussen de middag.

U kunt uitsluitend deelnemen als u zich tevoren opgeeft.

Opgave en informatie: Anneke Wegman

tel. 023 - 5339049

e-mail cursus@ivn.myweb.nl

DE TUIN VAN HUIS TE MANPAD (deel 1)

In de serie over de Landgoederen van Kennemerland volgt nu in een reeks van vier artikelen het verhaal over de tuin van het landgoed Huis te Manpad. Waarom zo'n lang verhaal over deze tuin? Het is leuk om dit zo uitgebreid te beschrijven, omdat deze zo prachtig bewaarde historische tuin de mogelijkheid biedt om een aantal begrippen over inrichting en beheer uit de 17de, 18de en 19de eeuw uitvoerig te belichten.

Binnenwandelen door het 18de eeuwse toegangshek in Lodewijk XIVde stijl met zijn door siervazen bekroonde pijlers, is binnenstappen in de geschiedenis. Het Huis te Manpad is een van de mooiste bewaarde buitenplaatsen van

Kennemerland. Het huis wordt nog steeds particulier bewoond door de weduwe van de laatste eigenaar. Het is sinds 1983 eigendom van de Stichting Huis te Manpad.

De tuin van het Manpad wordt begrensd door de Herenweg en de Leidsevaart, het Manpad en de tuin van de burenen, de Hartekamp. De oppervlakte is ca. 15 ha, dat zijn ongeveer 30 voetbalvelden.

Centraal in de tuin staat het huis op een eiland, omgeven door water. In de 17de eeuw was dat eiland omgeven door een vierkante gracht, zoals we zien op een oude kaart uit 1643 van Floris Balthasar van Berckenrode.

De 18de eeuwse tuinaanleg is in

grote lijnen behouden gebleven. Daarom is het interessant de tekening van het ontwerp van tuinarchitect Adriaan Speelman uit ca. 1740 als leidraad te nemen voor de rondwandeling.

(Op deze kaart is het eiland rechthoekig. Waarschijnlijk zijn er plannen geweest het vierkante grondvlak binnen de omgrachting in verband met de sierlijkheid rechthoekig te maken, maar dit is nooit gebeurd.)

Het voorplein.

Wat opvalt op dit voorplein is de symmetrie. Vanaf het toegangshek begint een laan naar het huis toe, de centrale laan of zichtas. Deze loopt als het ware door het huis heen en zet zich voort aan de achterkant door de hele achtertuin tot aan de Leidssevaart. Dit is ook duidelijk zichtbaar op de kaart van Speelman.

De stijl van de tuin is rococo: een overgangsfase tussen de statige barokstijl en de meer natuurlijke landschapstijl.

De lindebomen zijn aangeplant in 1736 in de periode van Dirk van der Meer. Ze staan in een rechthoekverband; zo'n wijze van planten wordt ook wel 'schaakbordbos' genoemd. Ook elders in het park zijn dergelijke "plijnen" aange-

plant geweest. Altijd, waar je ook staat op het voorplein, hoe je ook kijkt, staan de bomen in rechte of schuine lijnen; altijd strak in het gelid. Een struiklaag ontbreekt. We vinden alleen een gemaaid gazon onder de bomen.

Het knippen van het opschot (de twijgen gevormd door het wortelgestel van de boom rond de stam) tot een stak trommeltje is een idee uit de engelse tuincultuur. De heer Visser, de laatste eigenaar van het landgoed) heeft dit na een bezoek aan Engeland in Nederland geïntroduceerd.

In 1990 zijn de bomen 'gekandelaberd', dat wil zeggen: de zijtakken zijn ingekort tot dichtbij de stam zodat de bomen nu zuilvormig zijn en

van de lengte is ongeveer de helft afgehaald. De bomen waren rond 35 meter hoog en meten nu nog zo'n 18 meter. De wortels van de bomen zaten los in de grond. Door de enorme hoogte en omvang van de kruinen vingen zij bij storm veel wind. Deze enorme operatie deed iedereen schrikken. Maar de tijd zal leren of deze ingreep levensverlengend zal zijn voor deze meer dan 250 jaar oude bomen!

Heel beroemd is het in het voorjaar bloeiende 'Haarlems Klokkenpel'. Dit is een 10 - 12 cm hoog plantje van de knolsteenbreekfamilie met dubbele, gevulde witte bloemen. Het staat op het voorplein in het gazon op vrij open, lichte

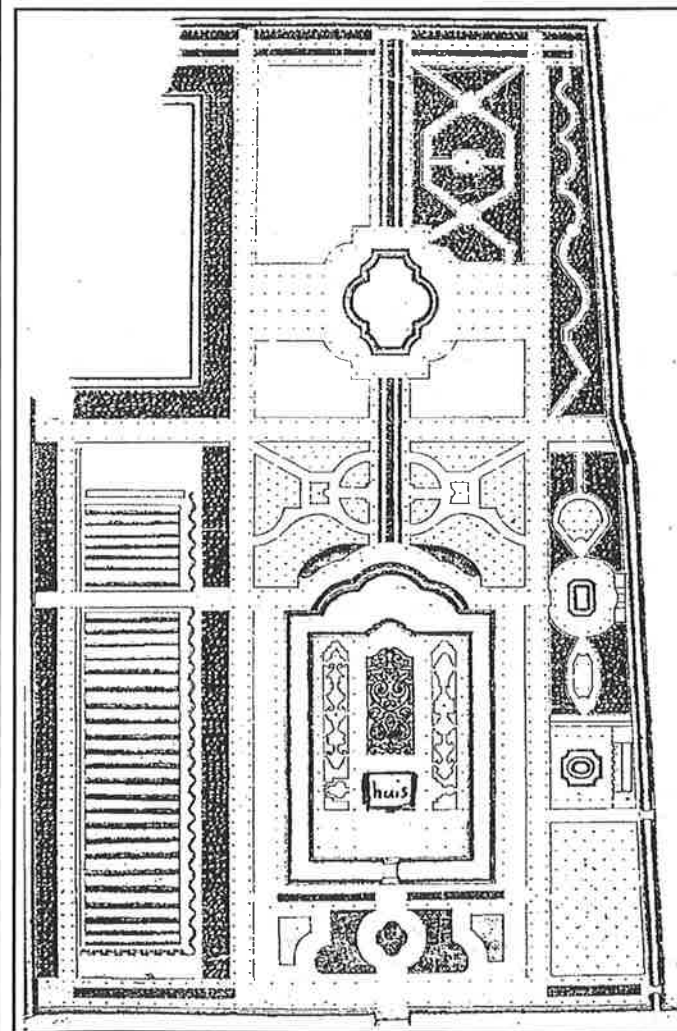
plekken onder de lindebomen. Het door de tuinbazen gevoerde maai-beheer heeft er voor gezorgd dat het plantje zich in de loop der tijd sterk heeft uitgebreid. Het plantje vraagt om kalk. De kalkrijke bodem in de binnenduindrand rondom Haarlem blijkt zeer gunstig voor deze stinzenplant. Er doen veel theorieën over de stinzenflora de ronde. Ooit zijn deze planten door mensenhand aangeplant. Dikwijls waren het soorten uit verre streken.

Het eerst zijn ze geïnventariseerd rond de Friese Stinzen (Fries voor stenen of versterkt huis). Uit diverse handboeken, zowel uit de 17de, 18de als de 19de eeuw blijkt dat er zowel in de formele of baroktuinen, als in de landschappelijke tuin druk werd getuinierd. Het onderhoud was zeer intensief: mesten, harken gieten, zaaien, verspenen, bolletjes de grond in en weer uit....Doordat het beheer tegenwoordig minder intensief is en een natuurlijker karakter krijgt, zien we een verwildering van de stinzenplanten optreden samen met wilde planten in diverse plantengemeenschappen.

Opmerkelijk is dat op het Manpad op een aantal plaatsen nog op de oude, vrij intensieve wijze wordt getuinierd.

Vanaf het voorplein naar het huis kijkend zien we een symmetrische gevel van drie verdiepingen. De onderste verdieping ofwel het souterrain is tijdens de restauratie door de laatste eigenaar weer zichtbaar geworden. Tot dan toe was deze verborgen achter een talud. We zien een mooie voordeur in empirestijl. De strakke omlijsting ervan is bekroond door 19de eeuwse familiewapens. Het schildvormige wapen (in de heraldiek altijd van de Heer des huizes) behoort aan de familie Van Lennep; het spiegelvormige wapen van de Dame behoort toe aan de familie Van de Poll. Tweemaal in de geschiedenis is het tussen leden van de beide families tot een huwelijk gekomen, zowel in de 18de als in de 19de eeuw. Het wapen dateert waarschijnlijk uit de 18de eeuw.

Mieke Wilmink
(wordt vervolgd)

Kaart van Het Manpad ca. 1741, ongedateerd, ongesigneerd. (toegeschreven aan A. Speelman) 97 x 65,5. Gemeente-archief Heemstede

De Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging afdeling Haarlem e.o. bestaat dit jaar 100 jaar. Als u dit leest, heeft de vereniging haar jubileumviering al achter zich liggen. Maar in dit jubileumjaar zijn er nog enkele andere activiteiten georganiseerd die de moeite van het vermelden waard zijn.

Tentoonstelling

In het natuur-en milieucentrum Ter Kleef aan de Kleverlaan te Haarlem is de jubileumtentoonstelling '100 jaar natuurliefde in Kennemerland' nog tot en met 6 mei te bezoeken. De expositie is geopend op werkdagen van 13.00 uur tot 16.30 uur en op zondag van 14.00 uur tot 16.00 uur. Op de beide paasdagen kunt u tussen 10.30 uur en 16.00 uur komen kijken. De expositie is gesloten op 30 april en op 5 mei.

Jubileumboek

'De natuur bewonderen en bestuderen; honderd jaar natuurstudie, natuurliefde en natuurbescherming in de KNNV afdeling Haarlem e.o.'

Het boek is geschreven door Joop Mourik, Anneke Koper, Jaap Duyve en Kees Langeveld en uitgegeven bij uitgeverij De Vriesenborch in Haarlem.

Het boek is in de boekhandel verkrijgbaar voor f 47,50. Voor leden van de KNNV en van natuurverenigingen is het boek te koop bij de tentoonstelling, maar dan alleen op de zondagen.

Wedstrijd

Er is een foto/teken/schilderwedstrijd uitgeschreven met als thema 'Blik op Zuid-Kennemerland'. U hoeft geen KNNV-lid te zijn om mee te doen. De opdracht is een geliefde plant, dier, boom of gebied uit de vrije natuur in Zuid-Kennemerland vast te leggen op een foto, tekening of schilderij; minimaal 13x18, maximaal 30x42. U kunt tot 1 augustus 2001 inzenden; per deelnemer is slechts één inzending mogelijk. Vermeld om welke plek in Zuid-Kennemerland het gaat en wat uw inspiratiebron was. Vermeld voorts naam, adres en telefoonnummer en of u professioneel tekenaar, schilder of fotograaf bent. De prijsuitreiking vindt plaats op 8 september 2001, tijdens de jubileumbijeenkomst. U kunt uw foto, tekening of schilderij sturen aan: mevr. Schadenberg, Zeeweg 26, 2015 EC Overveen, dhr. Vaessen, Pijlsaan 124, 2014 TP Haarlem of dhr. Ottjes, Wüstelaan 9, 2082 AA Santpoort-Zuid.

Publieksactie

De mussenstand gaat achteruit. Daarom wil de KNNV met deze nieuwe publieksactie mussenwaarnemingen vastleggen. Samen met de SOVON (Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland) gaan zij de verzamelde gegevens verwerken. Iedereen wordt opgeroepen de mussen die hij waarneemt door te geven aan de KNNV. Meer informatie over deze actie kunt u op de tentoonstelling verkrij-

Nascholingscursus mossen

- een ooggetuigenverslag -

Op woensdag 21 februari jl. werd in het NME ter Kleef de eerste van twee nascholingscursussen gehouden, georganiseerd door de afdeling Zuid-Kennemerland. Deze cursussen zijn bedoeld voor alle IVN-leden, zonder onderscheid des persoons. De opzet van zo'n cursus (21 februari over mossen, en 21 maart over spinnen) is om de enigszins weggezakte dan wel diep onderaards verblijvende kennis over deze onderwerpen weer naar boven te krijgen of de aanwezige kennis van zaken uit te breiden. Dat er behoefte bestaat aan dit soort "ophaal" avonden bleek wel uit de opkomst:

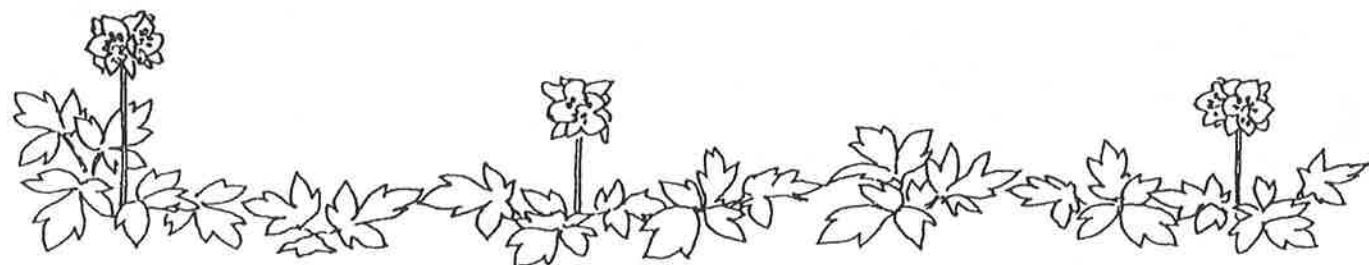
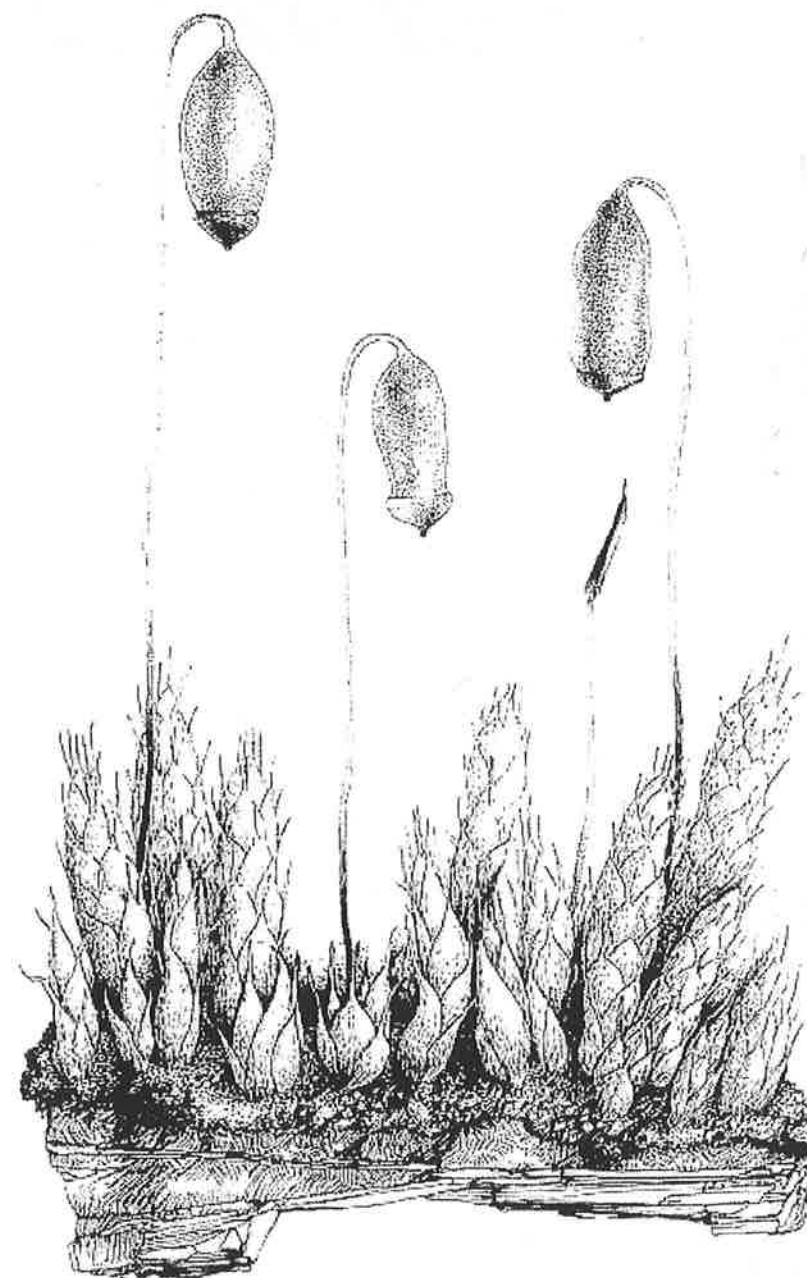
zo'n 30 weetgierige IVN-ers waren neergestreken aan tafels die volstonden met boterkuipjes waarin de meest uiteenlopende mosplantjes waren gepoot. De avond was opgedeeld in drie gedeelten: allereerst kregen we een wetenschappelijk verantwoorde uitleg over wat mossen zijn: hoe ze opgebouwd zijn, in welke groepen ze opgedeeld kunnen worden en hoe ze zich voortplanten. Aan degenen onder ons die ietwat uitsloverig probeerden alle informatie op te schrijven werd vriendelijk meegegeeld dat er een stencil was gemaakt waarin al dit interessants stond vermeld. Dus ik kon m'n

pen neerleggen.

Nadat wij ons volgezogen hadden met kennis volgde het praktijkgedeelte: iedere deelnemer kreeg een stencil met daarop een afbeelding van een mossoort en wat summere kenmerken. Gewapend met deze informatie mochten wij ons in groepjes op de boterkuipjes storten om ons mosje op naam te brengen. Nou, dat viel niet mee. We loerden veelvuldig in de bakjes, legden op verantwoorde wijze diverse mosjes onder de microscoop en sommige mensen slaagden er zelfs in hun soort op naam te brengen (ondergetekende moest het antwoord schuldig blijven). Na deze zelfwerkzaamheid mochten we zelfvoldaan onderuit zakken om ter afsluiting van de avond een prachtige diaserie te bewonderen die gelardeerd werd met deskundig commentaar. De avond was zeker succesvol te noemen: de aanwezigen waren zo enthousiast over al die prachtige mossen dat er ter plekke een excursie werd vastgesteld om dit moois in hun natuurlijke staat te gaan bewonderen. Mijn complimenten aan de organisatoren van deze avond, die heel wat werk moeten hebben verzet voor de kleine twee uur dat deze avond duurde. Denk alleen al aan het verzamelen van zoveel soorten mossen!

Ik kijk dan ook uit naar de nascholingscursus over spinnen en vertrouw er op dat deze net zo geslaagd zal zijn.

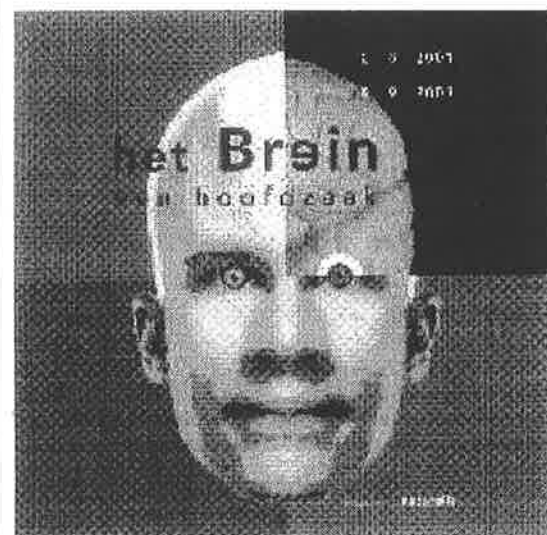
Yvonne Beerthuizen

Beste kinderhoeklezers,

Deze keer geen leuke spelletjes of informatie over de natuur, maar informatie over leuke attracties gericht op de natuur. Als jij ze leuk vindt, is het alleen nog zaak om je ouders ook enthousiast te krijgen.

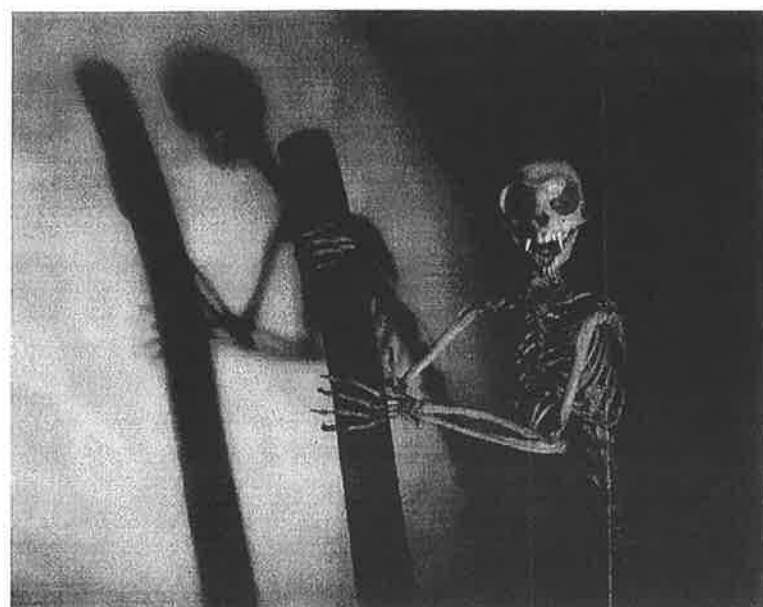
Naturalis in Leiden ligt ongeveer een half uur rijden van Haarlem af. Naturalis is interessant voor alle leeftijden. Dus je ouders mogen ook mee! Alles speelt zich binnen af en is daarom ook geschikt voor een regenachtige dag. Op de website van Naturalis vind je veel informatie, dus surf maar gauw naar www.naturalis.nl.

Naast de vaste dingen die je bij Naturalis kunt zien zijn er ook twee spannende tentoonstellingen. Tot en met 9 september is er bijvoorbeeld een tentoonstelling over het brein. In de kranten en op de televisie is daar uitgebreid aandacht aan besteed.

Tot eind augustus kun je nog naar een hele spannende tentoonstelling over skeletten, die heet 'Niks aan!'

Stel je voor: je komt een donkere ruimte binnen. In het gedempte licht zie je enkele skeletten. Naarmate je ogen aan het donker wennen, zie je er steeds meer. In alle maten en soorten. Van muis tot olifant. Van struisvogel tot haai. Langs de wand staren tientallen schedels je aan. Af en toe licht een poot, een wervelkolom of een schouderblad op. Niet bij

één dier, maar bij meerdere tegelijk. Een grafkelder? Nee. Niks aan! Een tentoonstelling over skeletten à la Naturalis. Een spannende en leerzame show vol activiteit.

'Niks aan!' is speels-interactief. Als basis dient het menselijk skelet. De meeste mensen zullen bij zichzelf het bekken kunnen aanwijzen, of het dijbeen, maar waar zit dat eigenlijk bij een vogel, een krokodil, een olifant of een vis? Je vindt het antwoord in deze tentoonstelling. Er is een systeem ontwikkeld waarbij skeletdelen oplichten. Zo kan een bezoeker op zijn gemak het bekken van een cavia met dat van een paard vergelijken. Of dat van de kangoeroe met die van de kikker. Het menselijk skelet is zelfs op een röntgenfilm in beweging te zien. Voor de herkenbaarheid zijn er ook veel skeletten te zien van bekende huisgenoten. De hond, de kat, de papegaai, en ook de schildpad geven hun geraamte prijs.

Alle gewervelde dieren hebben een skelet met dezelfde basisvorm. Toch zijn niet alle skeletten hetzelfde. Skeletten zijn op maat gemaakt voor hun gebruikers. Je hebt bijvoorbeeld 'lopers', 'vliegers' en 'zwemmers', maar ook 'springers', 'kronkelaars' of 'gravers'. Juist de manier van voortbewegen is van grote invloed op de vorm van het skelet. En dat is de rode draad in deze tentoonstelling.

Is het skelet nauw verbonden met hoe dieren zich voortbewegen, heel anders is dit bij de schedels. De vorm van de kaak en vooral ook de samenstelling van het gebit heeft alles te maken met voeding. Daarom wordt in Niks

aan! aparte aandacht besteed aan schedels. In korte tijd herken je precies wat de vleeseters zijn, hoe het gebit van een planteneter eruit ziet en wat de kenmerken zijn van een alleseter. Carnivoor, herbivoor en omnivoor, hun gebit verradt hun favoriete menu.

De tentoonstelling is nog te zien t/m 27 augustus 2001.

De openingstijden van Naturalis zijn van dinsdag t/m zondag van 10.00 uur tot 18.00 uur. Ze zijn ook geopend tijdens schoolvakanties en feestdagen.

De toegangsprijs is voor 4 t/m 12 jaar f10,- en vanaf 13 jaar f16,-.

Naturalis ligt langs de Plesmanlaan N206. Vanaf het NS-station Leiden is het een kwartier lopen.

De volgende attractie ligt veel verder weg, wel twee uur rijden met de auto. Het Ecodrome ligt namelijk bij Zwolle. Het is een groot themapark over de natuur, met meerdere paviljoens waarin allerlei dingen te zien zijn en gedaan kunnen worden. Het is interessant voor alle leeftij-

den. Surf maar naar de website voor meer informatie: www.ecodrome.nl.

Op dit moment is er een tentoonstelling over het Amazone-gebied in Zuid-Amerika, met veel aandacht voor Piranha's (weet je wel, die visjes die zich meteen in je vinger vastbijten als je je hand in het water steekt).

De openingstijden van het Ecodrome zijn van 1 april t/m 31 oktober dagelijks van 10.00 uur tot 17.00 uur, ook in de schoolvakanties.

De toegangsprijs is voor 4 t/m 11 jaar f13,50 en vanaf 12 jaar f16,-. Parkeren kost f5,-.

Het Ecodrome ligt aan de Willemsvaart in Zwolle, tel. 038 - 4237030.

De leukste attractie ligt het verst weg. Het ligt in Zeeuws-Vlaanderen en heet 'Het verdronken land van Saafinge'. Om daar te komen moet je in Zeeland de Westerschelde oversteken met

het veerpont van Kruiningen-Perkpolder. Zeeuws-Vlaanderen is een heel mooi en leuk stukje Nederland. Het is dus aan te raden om de attractie te bezoeken en dat te combineren met een vakantie in die uithoek van Nederland.

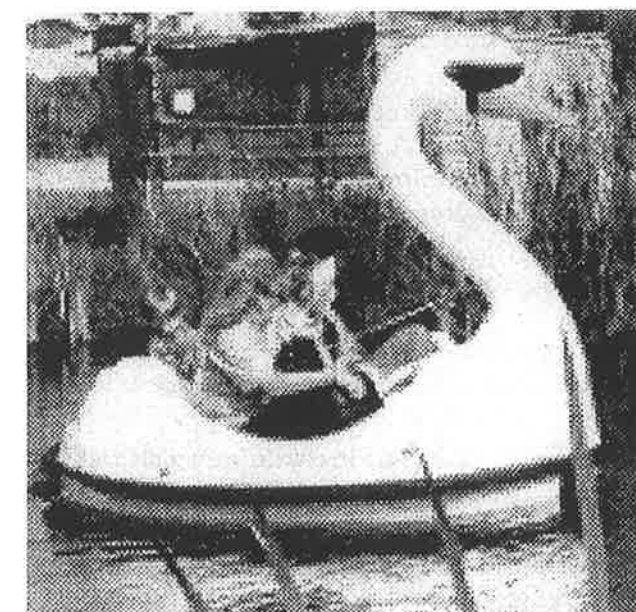
Voor deze attractie moet je redelijk goed ter been zijn. Het is dus zeker niet geschikt voor kleine kinderen. Het lijkt namelijk op wadlopen. Je moet regelmatig afdalen in bij eb drooggevallen, modderige geulen van 2 à 3 meter diep en aan de overkant er weer uitklauteren.

Het verdronken land van Saafinge is een polder geweest, die uiteindelijk door een stormvloed en door de 80-jarige oorlog weer is vrijgegeven aan de Westerschelde met zijn eb- en vloedstroming. Het heeft door het brakke water een bijzondere plantengroei. Een excursie door dit land is een aparte ervaring. Met een beetje pech of geluk?!? kom je na deze excursie geheel grijszwart weer terug bij het bezoekerscentrum. Daar is een wasgelegenheid om alles af te kunnen spoelen.

Voor informatie over excursies en bezoektijden kun je het volgende telefoonnummer bellen: 011-4633110.

Als je naar Naturalis, Ecodrome of Het verdronken land van Saafinge bent geweest, laat je dan eens horen hoe je dat vond?

Paal de Vocht
Kinderwerkgroep

De geslachtsnaam Galium is afgeleid van het Griekse gala = melk. Deze naam duidt op de melkstremmende werking van de planten van dit geslacht. De soortnaam aparine komt van apaiero = ik grijp. De Grieken wisten dus ook dat kleeftkruid je kon pakken. De plant wordt ook mensen-vriend genoemd; Philantropos in het Grieks, aldus Dodonaeus. Andere, plaatselijke namen zijn o.a. Jan-kleef/

plak-aan, klitkruid, ganzegras en riepeltocht. Dit zijn vier van de ruim vijftien namen die ik vond. De laatste naam duidt er etymologisch op dat het kleeftkruid een bijzonder lastig uit te trekken onkruid van de gerst was. In Groningen bestaat nog "rijpeltochtzeven". Kortom, een zeer aanwezige en daardoor algemeen - reeds sinds 4200 j.v. Chr.- bekende plant. Uiterlijk: Wie kent hem niet? Die sierlijke plant met zijn bladerkransjes en mooie lichtgroene bolletjes, kleeftgraag de benen omarmend. Vanuit de bladoksels komen enkele millimeters kleine, viertallige, groenwitte gesteelde bloempjes. Naderhand vormt zich uit elk bloempje zo'n tweedelig bolletje: het vruchtje met het zaad.

Biotoop: de weinig kritische plant komt voor- namelijk voor in de gematigde streken, op zilte, zoete, vochtige, drogere en verbrande plekken. Hij mijdt het hoogveen. Verspreiding: de verspreiding van de plant vindt vooral plaats door dieren waaraan de zaden zich kunnen hechten. Zodoende komen we ze ook tegen in (geknotte) bomen, ver- waarloosde dakgoten e.d. Evenals de dieren de zaden onbewust meenemen aan vacht of poten, doen ook kinderen dit. Door met de planten en zaden te spelen en er bijvoorbeeld elkaars borst- of rugzijde mee te versieren. Onderweg wordt het zaad dan weer verloren of afgeschuurd bij een volgend spelletje. Een echte kinderplant..... Goede burens van het kleeftkruid zijn: grote brandnetel, akkerdistel, gewone bereklauw, fluitekruid, hondsdrif, dauwbraam, haagwinde en robertskruid, aldus de ecologische flora.

Geneeskracht: In een boek uit 1992, geschre- ven door Anne McIntyre vond ik maar liefst 28 kwalen die genezen zouden kunnen worden met kleeftkruid. De kwalen hadden vooral te

eebare en/of geneeskrachtige kruiden

Kleeftkruid

(Galium aparine)

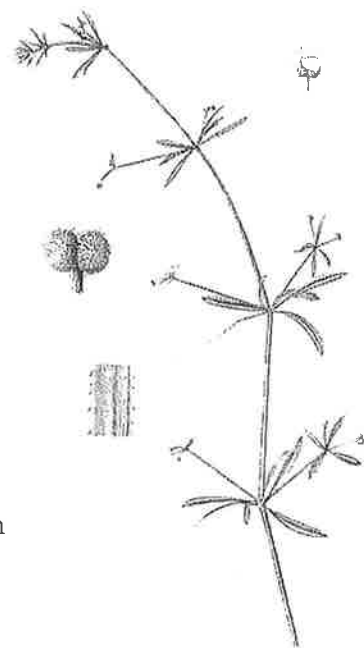
Culpepper gebruikte kleeftkruid als vermageringsmiddel en tegen geelzucht in soepen verwerkt.

Eetbaarheid: In een voorjaarsgroentensoep vind ik het kleeftkruid heel smakelijk. Ook als groente klaargemaakt als spinazie zou kleeftkruid een welkome afwisseling zijn. De zaden/ vruchten geroosterd en gemalen geven naar mijn informatie een aantrekkelijk koffie- surrogaat. Door de rijkdom aan kiezelzuur werkt kleeftkruid gunstig op haargroei en nagels, maar ook op de stevigheid van de eierschalen van pluimvee. In Engeland werd het goose-grass gekookt door ganzen- en kalkoenenvoer gemengd. In Nederland kent men dit niet. Kennelijk mag het pluimvee hier zijn eigen kleeftkruid rauw zoeken. Bij de insecten zijn er geen kleeftkruidspecialisten bekend. Wel enkele zoals de reuzenhaan, kolibrivlinders en klein avondrood en wat kleinere insecten die voornamelijk het echte walstro als waard- plant hebben (Galium verum).

Gebruik: In de oudheid visten herders met behulp van kleeftkruid ongerechtig- heden zoals haren uit de melk (aldus Dioscorides, eerste eeuw na Christus). Zou hierdoor de strem- mende werking zijn ontdekt?

Yneke Bettink

maken met een dis- functioneren van de huid en lever. In de genees- kunde gebruikt men steeds de bovengrondse delen van de plant. Kleeftkruid is: een be- trouwbaar diureticum (= urinedrijvend middel), ontstekingswerend, versterkend, samentrek- kend, kankerwerend, koortsverdrivend en bloeddrukverlagend. Ook in combinatie met andere kruiden is het in theeën heel goed bruikbaar.

Van de leestafel

EIK EN BEUK

f 29,90

Uitgeverij Tellus B.V. Zutphen i.s.m. de Hei- mans en Thijssse Stichting. Het album 'Eik en Beuk', dat Jac.P Thijssse zestig jaar geleden voor de firma Verkade schreef, is tot nu toe nooit uitgegeven. De tekst, een stapel volgeschreven velletjes in het handschrift van Thijssse, werd enige jaren geleden in het Verkade-archief gevonden. De Heimans en Thijssse Stichting liet het idee niet los, dit materiaal nog eens te mogen uitgeven. Het werd een boek in eigentijdse uitvoering. Natuurlijk werd de oorspronke- lijke tekst gebruikt, evenals veel originele plaatjes uit het Verkade-archief. Nieuwe aquarellen van Annie Meussen zijn daaraan toegevoegd. In dit boek zal de lezer zo nu en

dan de beschrijving vinden van een situatie, waar wij nu wat anders tegenaan kijken. Het is met 'Eik en Beuk' een wat wonderlijke historie. Het had het Verkade-album voor 1935 moeten worden, na de Thijssse-albums 'Paddestoelen' (1929) en 'De bloemen en haar vrienden' (1934). Maar om welke reden dan ook verscheen in 1935 in plaats van 'Eik en Beuk' ... 'Hans de Torenkraai', met een tekst van H.E. Kuyman. In dat album staat een aantal plaatjes, die - zoals we nu hebben kunnen vaststellen - oorspronkelijk voor de illustratie van 'Eik en Beuk' waren bedoeld. Naast de nog niet eerder gepubliceerde plaat- jes, zijn er nu een dertigtal opnieuw opgeno- men. Daarmee zijn de plaatjes teruggekeerd naar de tekst waar ze bij horen.

DE EEUW VAN THIJSSE f 16,95

Het Thijssse-jaar 1995 was eveneens een Euro- pees Natuurbeschermingsjaar. Voor de Hei- mans en Thijssse Stichting lag het voor de hand hier aandacht aan te besteden. Een van de activiteiten betrof de organisatie van het Symposium '100 jaar natuurbeleving en natuurbescherming' op 13 oktober 1995. 'De eeuw van Thijssse' is een titel om even bij stil te staan. Thijssse leefde van 1865 tot 1945, en in dat opzicht zouden we de jaren tot 1995 niet bij die eeuw kunnen rekenen.

Maar Thijssse's grootste activiteit begon in het laatste decennium van de negentiende eeuw. Veel van wat hij begon is in de jaren na 1945 tot bloei gekomen en ter hand genomen, vooral op het gebied van natuurbeleving en natuureducatie. Daarom is er alle reden de gehele twintigste eeuw de eeuw van Thijssse te noemen. De Heimans en Thijssse Stichting wil met deze uitgave niet alleen bij de persoonlijkheid van Thijssse stilstaan, de Stichting wil ook een moment markeren.

De bovenstaande boeken zijn te verkrijgen door uw bestelling te plaatsen via e-mail c.b.mmeijer@freeler.nl, of door een belletje (tussen 18.30 uur en 19.30 uur) naar Cock Meijer telefoon 023-5247437.

'Eik en Beuk' is een boek uit een serie van zes Verkade-albums.

In de Groene-Winkel nu te koop voor f 29,90 i.p.v. f 35,00!

'De eeuw van Thijssse'. In de Groene-Winkel te koop voor f 16,95.

Boekbespreking

Het milieu van de natuur; een milieugids voor natuurbeschermers; een natuurgids voor milieubeschermers.

Uitgave van Stichting Natuur en Milieu
ISBN 90-70211-60-2

Prijs: f 89,50. Het boek is niet verkrijgbaar in de Groene Winkel.

De natuur in Nederland heeft het meest te lijden van de 3 grote V's: vermessing, ver- zuring en verdroging. Gevoelige planten en dieren verdwijnen sluipenderwijs. Andere, meestal algemene soorten, komen ervoor in de plaats. Natuurgebieden en cultuur-

landschappen gaan achteruit. Dit boek beschrijft de veranderingen die plaatsvinden en hoe je deze zelf kunt herken- nen in het veld. Wat vertellen planten, padde- stoelen, vlinders en vogels over de milieu- kwaliteit in het bos, hei, duin, boerenland en stad? Met de bijbehorende cd-rom kun je zelf aan de slag en een landschap karakteriseren aan de hand van de planten en dieren die je gevonden hebt. Een heel andere, boeiende invalshoek om meer te weten te komen over de natuur!

Linda van Bakel

Activiteiten de Zandwaaier

Duinentrum De Zandwaaier heeft weer een aantal interessante activiteiten in de aanbieding. Ook ligt er een nieuwe excursielijst klaar van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Wij willen er een aantal aardige dingen voor u uitlichten.

Wisselexposities

- ☐ Padden, kikkers en salamanders in Zuid-Kennemerland; fototentoonstelling. Naast de foto's zijn er ook vitrines die vol liggen met allerlei wetenswaardigheden over amfibieën. De expositie is te bekijken tot en met 6 mei. Het merendeel van de paddenexcursies zijn al voorbij, als u deze aankondiging leest. Voor kinderen is er nog een natuurmiddag over padden in De Zandwaaier op woensdag 18 april om 14.00 uur. U heeft ook nog de mogelijkheid om op zaterdagavond 5 mei alles te weten te komen over paddenliefde en het leven van de rugstreeppad. Deze drie uur durende fietsexcursie wordt geleid door boswachters van Natuurmonumenten en start om 19.00 uur bij Duin en Kruidberg. Niet-leden betalen een excursiebijdrage. Opgave vooraf via de excursietelefoon is verplicht voor beide activiteiten.
- ☐ Tekeningen van duinlandschappen in zwart krijt; expositie van Dirk Nab in het restaurant van de Zandwaaier. Van 14 april tot en met 8 juli.
- ☐ Duinlandschappen; schetsen in olieverf; expositie van Dirk Nab. De tentoonstelling wordt op zondag 13 mei om 11.00 uur geopend. Er zijn dan ook meekijk-schilderactiviteiten rondom De Zandwaaier. Tot en met 8 juli is deze tentoonstelling te bezoeken.

Open Dag

Op zondag 20 mei is er een Open Dag in het Nationaal Park en het duinentrum De Zandwaaier. Onder andere zal de bekende kinderboekenschrijver Sjoerd Kuyper aanwezig zijn. Zijn boek 'De rode zwaan' is verfilmd en voor een deel opgenomen in de Kennemerduinen. Deze film zal vertoond worden en er zijn excursies naar plekken uit de film.

DE TOORIS APRIL 2001

Grootoorvleermuis

Excursies

- ☐ Eind april start het vleermuisseizoen weer. Er worden vele vleermuisexcursies gehouden, afwisselend in Elswout en Caprera.
- ☐ Vanaf eind april starten de vroeg-op-excursies die elke 4^e zondag van de maand worden gehouden vanaf wisselende ingangen van het Park. Op zondag 29 april wordt om 6.15 uur gestart bij Elswout.
- ☐ Op zaterdag 2 juni kunt u vanaf 6.00 uur tot 9.00 uur dauwtrappen in Duin en Kruidberg onder leiding van boswachters van Natuurmonumenten. U moet zich tevoren opgeven en aan niet-leden wordt een excursiebijdrage gevraagd.
- ☐ *Publieksdag veldbiologie*
Zondag 17 juni van 10.00 uur tot 16.00 uur in en om De Zandwaaier. In het kader van 100 jaar KNNV

Duinentrum De Zandwaaier is gelegen aan de Zeeweg naast de watertoren. Het centrum is geopend van dinsdag tot en met zondag van 10.00 uur tot 17.00 uur. Voor nadere informatie over activiteiten en opgave voor excursies kunt u de excursietelefoon bellen: 023 - 5411119.

Lente in Niundendim

Vanuit de Zandwaaier kun je met een rugzakje met spannende inhoud een tocht maken naar het sprookjesland Niundendim. Maar dan moet je wel je opa of oma meenemen. Die van mij leven niet meer. Dus ga ik met mijn buurvrouw, zonder rugzakje maar met sportkleding, naar sprookjesland. Tweemaal per week. Maar wij noemen het gewoon Middenduin.

Het is echt een sprookje als je daar tweemaal per week 's morgens vroeg loopt, alle seizoenen door. Nooit heb ik bewuster de wisseling van de seizoenen meegemaakt. Maar wat word je met dilemma's geconfronteerd als je daar trint in plaats van wandelt. Tenminste, als IVN'er, want de andere sporters blijken daar helemaal geen last van te hebben. Moet ik hard doorrennen als ik denk een gekraagde roodstaart te horen? Wat doe ik als ik twee aan elkaar geklonken padden tegenkom, rollend over de grond? En wil ik het eten van een kikker door een reiger wel missen?

Mijn buurvrouw houdt wel van de natuur. Zij vindt het heel leuk als zij en passant een kleine bonte specht aangewezen krijgt, het liedje van het roodborstje leert herkennen en ontdekt dat zij een paartje koperwieken in haar tuin heeft omdat we die in Middenduin ook zien rondscharrelen. Maar mijn buurvrouw houdt ook van trimmen en tenslotte gaan we daarvoor naar Middenduin. We proberen samen een midden te vinden tussen sport en natuur.

Het leuke is dat zij een zeer scherp oog heeft voor dieren. Denk ik al lopend, 'nou ja, dan zie ik die vink maar niet zitten', dan houdt zij mij staande omdat een roodborstje zich verdukt heeft opgesteld op het pad. Net als wij een minuut op topsnelheid zijn en dat nog twee minuten moeten volhouden, ziet zij in een boom direct aan het pad een bonte specht zitten.

Eind januari, begin februari wordt de aarzende vogelzang iets duidelijker om ons heen. Ik probeer al trimmend vogelgeluiden te her-

kennen. Bonte spechten hoor je overal op het terrein. Niet alleen de roep, maar ook het roffelen. Je ziet ze ook golfend van boom naar boom vliegen. De groene specht lacht je al bij de ingang toe. Halverwege het parcours is nog een vaste plek voor een groene specht. Natuurlijk sta ik stil als er een groengele vogel over open terrein langs vliegt. 'Wat was dat nou?' vraagt mijn buurvrouw hijgend naast me. Een groene specht, zeg ik terwijl ik denk 'dat weet ik toch maar'. Dan realiseer ik me dat ik die lachende vogel zelf ook voor het eerst zie. Zo zien we als op een vroege ochtend het zonnetje aarzelend doorbreekt, ook opeens een klein muisje in de kruidlaag rommelen. En enkele dagen later zien we er op datzelfde plekje steeds meer. We komen half maart een paddenpaartje tegen, en natuurlijk staan we direct stil vanuit volle draf. Het paar gaat zo in elkaar op dat ze niet in de gaten hebben dat ze midden op een trimparcours liggen. Naarmate het weer zachter wordt, is het hier 's ochtends steeds drukker. We hebben de heer en dame aan de kant gelegd, maar je weet nooit of dat de goede kant is. Maar daarop wachten gaat ons trimmers net iets te ver. We zagen al heel vroeg in het jaar als eerste de vlierstruiken uitlopen. En niet lang daarna lag er een dik pak sneeuw overheen. Over sprookjesland gesproken. Ook toen waren we present in onze sportkleding en we namen het verstandige besluit het parcours gewoon te bewandelen.

Ook tussen de runderen waren wij te vinden, want om de conditie echt op te bouwen moest het parcours iets uitgebreid worden. En juist toen wij besloten dat we dat stuk tweemaal zouden lopen, mochten we er niet meer in. Juist ... mkz. Ook daarmee word je dan heel direct geconfronteerd.

U begrijpt inmiddels allang dat ik nooit de marathon van New York zal lopen. Daarvoor moet je echt wel even met meer volharding trainen. En ... geen IVN'er zijn.

Jonne Misset

DE TOORIS APRIL 2001

Nieuw leven

*Het leven is een groot wonder
De zon komt op en gaat weer onder
Sterren en maan die zomaar
glanzend aan de hemel staan.*

*Uit het ochtendgloren
wordt elke nieuwe dag geboren
iedere bloem komt uit de knop
Altijd weer pikken vogels
zich uit de eierdop
De mooiste bomen
die zomaar uit de grond ontstaan
En de golven van de zee
rollen altijd af en aan*

*Mensen worden oud en gaan dood
Toch is er altijd weer nieuw leven
in een moederschoot.*

*De tijd gaat nooit voorbij
Alleen dat denken wij
Ze is als water in een rivier
Ze stroomt voorbij en
blijft toch altijd hier.*

*Het leven is een kringloop
zonder eind of begin
Wij en alles wat leeft
staan daar midden in*

Martine Padding

Wijzigingen Ledenbestand

Nieuwe leden

Mw. C. Buschman
Barenstraat 106
3572 PR Utrecht
Tel: 030-2716768

Dhr. J.F. Kerkhoff
M. Hobbemastraat 22
2102 RK Heemstede
Tel: 023-5288577

Nieuwe donateurs
Mw. I. Groothuizen
Vikinghof 7
2132 TN Hoofddorp
Tel: 023-5614431

Dhr. H.M. Maijer
Witte Klaverlaan 57
1562 AL Krommenie
Tel: 075-6283018

Mw. C. Reurings
Tulpstraat 10
1171 MT Badhoevedorp

Mw. E. Sarlet
Frans Halsstraat 42 rd
2021 EL Haarlem
Tel: 023-5254311

Dhr/mw H.P.G. Snabilié
Eerste Hasselaerstraat 1
2013 GD Haarlem

Mw. A.M. Zaaijer-Eldridge
Roemer Visscherplein 13
2106 AG Heemstede
Tel: 023-5245160

Opgezegd

Mw. G. Ariese (D)

Adreswijzigingen

Mw. Y.L. Giling (D)
Nieuw adres:
Jan Gijzenkade 331
2025 MD Haarlem

Mw. G. van Haften ((D))
Nieuw adres:
Van 't Hoffstraat 46
2014 RH Haarlem

Dhr. R. Helm (D)
Nieuw adres:
Maxwellstraat 30
2014 KP Haarlem

Mw. F.W. Klarenbeek (L)
Nieuw adres:
Nobellaan 9
2105 TE Heemstede

Mw. K.N.G. Nienhuis (D)
Nieuw adres:
Orteliusstraat 217-hs
1056 NR Amsterdam

Natuurbeheer Spaarnwoude

Het recreatiegebied Spaarnwoude bestaat voor een groot deel uit polderlandschap. Veel mensen vinden polders saai omdat je alleen maar een uitgestrekte groene vlakte ziet. In de polders van Spaarnwoude, en dan met name in het deelgebied Dijkland, probeert men de oude natuur weer een beetje terug te laten komen. Als u er van de zomer eens gaat fiet- sen, zult u het zelf zien. Niks geen uitgestrekte groene vlakte, maar volop bloeiende weilan- den en slootkanten. Men probeert de land- schappelijke waarde en de kwaliteit van het milieu in dit gebied te verbeteren. De Stichting Agrarische Bedrijven Spaarnwoude en Landschapsbeheer Noord-Holland maken zich hier sterk voor. Enkele resultaten van dit agra- risch natuurbeheer zijn het waard genoemd te worden. Wij haalden ze voor u uit het Jaar- bericht 1999 (het Jaarbericht 2000 verschijnt pas deze zomer).

De oevers en plasjes in het recreatiegebied hebben een grote natuurwaarde. Je vindt er groene en bruine kikkers, gewone – en rug- streppadden, kleine watersalamanders, waterjuffers en libellen. In 1998 werden in twee slootjes tien soorten libellen geteld, waaronder twee bedreigde soorten, namelijk de vroege glazenmaker en de glassnijder. Ook de bloemrijke slootkanten zijn - naast een lust voor het oog – zeer nuttig voor vlinders, vogels en kleine zoogdieren. Pas in 1999 is

gestart met het zogenoemde botanisch slootkantbeheer, waarbij onder andere gelet wordt op de periode van maaien en beperkte beweiding. Dit beheer is voor de variatie in de vegetatie van groot belang. De periode is echter nog te kort om hierover al resultaten te kunnen melden.

De populatie van weidevogels is ten opzichte van 1998 toegenomen, op de tureluur na. Gesignaleerd zijn graspieper, grutto, kievit, krakeend, scholekster, slobend, tureluur, veldleeuwrik en watersnip. Ook het aantal nesten is toegenomen tot 1,4 per hectare; elders in Noord-Holland is dit 0,95 per hectare. Rondom de plas bij de observatiehut (Kerk- weg) rustten in het vroege voorjaar veel stelt- lopers en eenden, zoals grutto's, tureluurs, zwarte ruiters, kemphanen, smienten, pijl- staarten, zomer- en wintertaling en af en toe en paar lepelaars. In de rietkragen van het meertje kwamen onder andere blauwborst, kleine karekiet en rietgors tot broeden. In het hele recreatiegebied is een toename van roofvogels waargenomen. Met de buizerd gaat het goed en ook de haviken zijn in aantal toegenomen. Waarschijnlijk is dit laatste de reden waarom het aantal uilen is afgenomen. Het aantal torenvalken en sperwers blijft sta- biel.

U ziet, Spaarnwoude is alleszins de moeite van een bezoek waard!

Onderwaterexcursie

Een enigszins merkwaardige titel voor een activiteit temidden van de vele ,die zich gewoonlijk op het land afspelen. Iedereen kent wel van krant en tv de expedities van Jean Cousteau en zijn schip Calypso. Op zijn reizen brengt hij ons, zonder een nat pak te hoeven riskeren, in contact met de geheimzinnige en wondere wereld diep onder de zeespiegel. De prachtige beelden zijn meestal afkomstig van opnamen in verre zeeën en oceanen.

Dat dichtbij in ons kleine landje soms ook Cousteaus bezig zijn met hun duikhobby, de natuur op de bodem van Nederlandse wateren bestuderen, was mij - en wellicht ook u - tot voor kort onbekend. De dialezing Zeedieren op 8 februari jl., van het IVN in samenwerking met de KNNV, was een werkelijke verrassing! Zo zakelijk als deze lezing in het activiteitenprogramma vermeld staat, zo bijzonder vond ik de wijze waarop deze materie door Leo van der Brugge werd behandeld. De dia's zijn gemaakt aan de hand van foto's van Leo's zoon, tijdens zijn duiktochten in de Grevelingen en de Oosterschelde.

Een gevarieerde zeebiotoop met zeeanemonen, kreeften, sepia's, zeepokken, krabben, kwallen en zeedieren die je voor planten zou verslijten, werd ons voorgetoverd. Inderdaad soms bijna buitenaards uitziende levens- vormen, zoals in de excursieagenda staat vermeld.

Wat de belangstelling voor deze prachtige dialezing betreft, vond ik de opkomst van de zijde van het IVN ronduit teleurstellend, in vergelijking met de deelname van de kant van de andere natuurverenigingen. Jam- mer! Na afloop bleef de vraag bij mij hangen of de verklaring voor de teleurstellende opkomst soms gelegen is in het feit, dat IVN'ers echte landrotten zijn en wellicht bang van (zee) water?

Theo Litjens

DE TOORIS APRIL 2001

Activiteitenprogramma Voorjaar / Zomer 2001

Vereniging voor Natuur- en Milieu-educatie,
afdeling Zuid-Kennemerland
Secretariaat: Mw. J. de Vries, Tel. 023 5331557.

Nachtegalenexcursie, Kennemerduinen

Zaterdag 28 april

I.s.m. het Nationaal Park Zuid-Kennemerland en de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.
Vertrek: 20.00 uur, ingang Koevlak, Zeeweg, Overveen.
Duur: 2 uur. Toegangskaart verplicht. Kijker meenemen.
Deelname uitsluitend na aanmelden bij NPZK: 023 5411119.
Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Rondleiding Heemtuin Hillegom

Zondag 29 april

I.s.m. de KNNV.
Vertrek: 14.00 uur, ingang Couperuswende, Elsbroek, Hillegom.
Duur: 1 uur.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Theo Litjens, 023 5280173.

Nachtegalentocht, Duin en Kruidberg/Kennemerduinen

Zondag 6 mei

I.s.m. het Nationaal Park Zuid-Kennemerland.
Wandeltocht van de binnenduintrand naar zee en weer terug.
Onderweg wordt gekeken en geluisterd naar vogels van de diverse duinlandschappen en de vogeltrek over zee.
De tocht wordt onderbroken voor een lunchpauze in restaurant Parnassia.
Vertrek: 04.30 's nachts, vanaf NS-station Santpoort-Noord aan de Santpoortse Dreef.
De tocht duurt tot ongeveer einde middag/begin avond.
Toegangskaart verplicht.
Kijker en eventueel extra eten/drinken meenemen. Denk om warme kleding.
Deelname uitsluitend na aanmelden bij NPZK: 023 5411119.
Informatie: Eric van Bakel, 023 5393507.

Voorjaar op Leyduin

Dinsdag 8 mei

Vertrek: 19.30 uur. Parkeerplaats Leyduin, Manpadslaan, Vogelenzang. Duur: 1,5 uur.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Leo van der Brugge, 023 5261584.

Weidevogelexcursie, Hekslootpolder

Zondag 13 mei

I.s.m. Vereniging Behoud de Hekslootpolder en Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.
Vertrek: 8.00 uur, info-paneel hoek Spaarndamseweg/Vondelweg, Haarlem.
Duur: 2,5 uur. Kijker meenemen.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Eric van Bakel, 023 5393507.

Nachtegalenexcursie, Reinaldapark

Dinsdag 15 mei

I.s.m. de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.
Vertrek: 20.00 uur, parkeerplaats bij de Zomervaat, Prins Bernardlaan, Haarlem.
Duur: 2 uur. Kijker meenemen.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Excursie Zeedorpenlandschap, Kostverlorenpark Zandvoort

Donderdag 17 mei

Duinterrein met interessante cultuurhistorie en rijke flora.
Vertrek: 19.00 uur, ingang Quarles v. Uffordlaan 1, Zandvoort.
Duur: 1,5 uur.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Rondleidingen Thijsses Hof

Georganiseerd door medewerkers van de Hof en gidsen van het IVN.
Iedere eerste zondag van de maanden april t/m oktober.
Aanvang: 14 uur.
Ingang: Mollaan (achter het Pannenkoekenhuisje), Bloemendaal

Excursies Landgoed Huys te Manpad

Georganiseerd door Stichting Huys te Manpad, m.m.v. IVN gidsen.
Gedurende de periode 15 april - 15 oktober:
Iedere zaterdag, aanvang: 10.00 uur.
Iedere dinsdag, aanvang 14.00 uur.
Vertrek bij het toegangshek, Herenweg, Heemstede.

Lezing "De libellen van Zeeland"

Donderdag 17 mei

I.s.m. de KNNV

Presentatie: De Heer Richard Witte.

Voorafgaand aan de lezing zal de voorzitter van de KNNV-Libellenwerkgroep Zuid-Kennemerland een korte uiteenzetting geven over de telresultaten van het seizoen 2000.

Aanvang presentatie resultaten: 19.30 uur, zaal open 19.15 uur.

Aanvang lezing 20.15 uur, zaal open 20.00 uur

Locatie: NMC Ter Kleef, Kleverlaan 9 te Haarlem

Belangstellenden worden verzocht zich **vóór 10 mei** aan te melden bij Frans Koning

Informatie en aanmelding: Frans Koning, 023 5289009, of e-mail: fkoning@dds.nl

Excursie Eetbare- en Geneeskrachtige Kruiden, Middenduin

Donderdag 24 mei

Vertrek: 07.00 uur, ingang Duinlustweg, Overveen.

Duur: 2 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Mona Schön, 023 5264411.

De natuur op en om de ruïne van Bredero

Zondag 27 mei

Vertrek: 11.00 uur. Toegangskaartje verplicht.

Duur: 1,5 uur. Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dick Saher, 023 5370024.

Avondwandeling, Middenduin

Dinsdag 5 juni

Vertrek: 19.00 uur, ingang Duinlustweg, Overveen.

Duur: 2 uur. Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Leo v.d. Brugge, 023 5261584.

Excursie Zeedorpenlandschap, Zuidduinen Zandvoort

Donderdag 14 juni

Grootste restant van een duingebied dat is verbonden met de eeuwenoudé Zandvoortse zeedorpencultuur. De karakteristieke zeedorpenvegetatie is hier rijk ontwikkeld.

Vertrek: 19.00 uur, vanaf parkeerwachtershuisje Ir. G. Friedhoffplein, Zandvoort zuidwest.

Duur: 1,5 uur. Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Erna Schreuder 023 5314647.

Midzomerwandeling Wandelbos Groenendaal

Donderdag 21 juni

I.s.m. Gemeente Heemstede.

Vertrek: 19.00 uur, info-paneel grote parkeerplaats bij het restaurant.

Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Excursie "Insecten rond de Meerwijkplas", Schalkwijk

Zondag 24 juni

Vertrek: 11.00 uur, Zuideinde Bernadottelaan.

Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Excursie/Kinderactiviteit, Veerplas

Zondag 1 juli

I.s.m. Recreatieschap Spaarnwoude en de KNNV.

Aanvang activiteiten 11.00 uur, info-paneel bij de parkeerplaats van de Veerplas, Oude Weg (tegenover de PTT-toren), Waarderpolder, Haarlem.

Duur: 1,5 uur. Trek waterdicht schoeisel aan.

De kinderen, leeftijd 4 t/m/ 10 jaar, gaan onder begeleiding waterdieretjes onderzoeken die ze zelf mogen vangen.

Ouders gaan niet mee. Voor de ouders is er een speciale 1,5 uur durende excursie.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Erna Schreuder 023 5314647.

Avondexcursie natuurreservaat Eindhoven

Woensdag 4 juli

Eindhoven is een oud landgoed en het reservaat is een restant van de oorspronkelijke natte laagvlakte tussen Haarlem en de duinen.

Vertrek: 19.00 uur vanaf parkeerplaats bij middelbare school Sancta Maria. Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Fietsexcursie Kennemerduinen

Zondag 8 juli

I.s.m. het Nationaal Park Zuid-Kennemerland.

Tijdens diverse stops wordt verteld over het heden, verleden en toekomst van de Kennemerduinen en wordt o.a. uit de doeken gedaan hoe "De Lakens" aan zijn naam komt.

Vertrek: 10.00 uur vanaf infopaneel bij Parnassia, eindpunt bezoekerscentrum De

Zandwaaier. Duur 2 uur. Toegangskaart verplicht.

Deelname uitsluitend na aanmelding bij NPZK: 023 5411119.

Informatie: Eveline Zeilstra, 023 5257532.

Beekwandeling op landgoed Leyduin

Dinsdag 10 juli

Vertrek: 19.00 uur. Parkeerplaats Leyduin, Manpadslaan, Heemstede.

Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Vogels en wurmen

Zaterdag 14 juli

I.s.m. het Nationaal Park Zuid-Kennemerland.

Een wandeling over het Wurmenveld en het Kraansvlak naar Bloemendaal aan Zee en weer terug via het Duinpieperpad met zijn zeedorpenlandschap en natte duinvalleien.

Vertrek: 07.30 uur vanaf het spoor-fietstunneltje in Zandvoort-Noord, met de fiets te bereiken via het Visserspad, met de auto via Zandvoort-Noord, einde Wattstraat.

Verrekijker meenemen en bij warm weer: extra drinken! Duur ca. 3,5 uur.

Deelname uitsluitend na aanmelding bij NPZK: 023 5411119.

Informatie: Huib Koel, 023 5245846.

Libellenexcursie

Zondag 15 juli

Publieksexcurie in Middenduin. Jaarlijkse libellenexcursie i.s.m. de KNNV-Libellenwerkgroep Zuid-Kennemerland. Kleine kijker meenemen.

Startpunt: Duincentrum De zandwaaier. Aanvang 11.00 uur. Duur: 1,5 à 2 uur

Aanmelden vooraf is niet nodig.

Informatie: Jan-Willem van Velzen, 023 5317756 of e-mail: janwannel@freeler.nl

Struinen door het duin

Zondag 22 juli

Zomerwandeling door de Amsterdamse Waterleidingduinen.

Start: 08.00 uur, ingang AWD Zandvoortselaan, tussen Zandvoort en Bentveld.

Duur: ± 1,5 uur. Toegangskaart verplicht. Kijker en warme kleding aanbevolen.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Linda van Bakel, 023 5258190

Natuur & Beheer in het Wandelbos Groenendaal

Donderdag 2 augustus

I.s.m. Gemeente Heemstede.

Vertrek: 19.00 uur, info-paneel grote parkeerplaats bij het restaurant.

Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Vruchten en Zaden op de landgoederen Leyduin-Woestduin-Vinkenduin

Dinsdag 21 augustus

Vertrek: 19.00 uur. Parkeerplaats Leyduin, Manpadslaan, Heemstede.

Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Fietsexcursie "Natte duinvalleien"

Dinsdag 28 augustus

Vertrek: 19.00 uur vanaf het info-paneel bij ingang Duin en Kruidberg in Santpoort

Duur: 2 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Yneke Bettink, 023 5254995.

Fietsexcursie Roofvogels, Spaarnwoude

Zondag 2 september

I.s.m. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland en Recreatieschap Spaarnwoude.

Vertrek: 11.00 uur vanaf Boerderij Zorgvrij, Genieweg, Velsen-Zuid.

Duur: ± 3 uur. Kijker aanbevolen.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Eric van Bakel, 023 5393507.

Excursie "Waterbeestjes" Hekslootpolder

Zondag 2 september

Vertrek: 13.00 uur, bij info-paneel hoek Spaarndamseweg/Vondelweg, Haarlem.

Duur: 1,5 uur. Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Eikels, bessen en noten in Wandelbos Groenendaal

Dinsdag 4 september

I.s.m. Gemeente Heemstede.

Vertrek: 18.30 uur, info-paneel grote parkeerplaats bij het restaurant.

Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Dit programma en meer uitgebreide informatie over het IVN Zuid-Kennemerland zijn ook terug te vinden op onze Web-site www.ivn.myweb.nl